

egyvelegei; Merkur természetete változó. E meghatározásoknak némi nyomai megvannak ma is az uralkodó bolygók évenkénti naptári adataiban. Az ember születésekor feltűnő csillagból jósoltak annak életére, szerencséjére (szerencsés csillag alatt született) stb.

Virágzott azonban a középkorban egy mesterség, melynek kezeli bár soha élt nem értek is az ohajtott gazdagság helyett koldusbotot kaptak, de a mely egy ma már magas polcra jutott természetudományi ág, a vegytan, a vegytanok vált szülő anyjává. Ez az alchimia. Lábra kapott ugyanis a 9-ik században élt Geber nevű tudósok egy munkája után az a hit, hogy az aranyat elő lehetne állítani egy bármely más fémből, minthogy minden fém — szerinte — ugyan azon elemekből áll, csak egy bizonyos szert kellene készíteni, a mely szer aztán képes lenne arra is, hogy az egészséget helyreállítsa, az emberi testnek erőt és szépséget kölcsönözzön. E titkos bűvészernek feltalálása lett most a főfeladat, ez lett a bölcsek kövövé. Ezeket és milliók fordították életüket e feladat megoldására, áldozták fel vagyonukat, egészségeket, csak hogy valamiképp ráakadhatnának ama bűvészerre. A csodaszer elmaradt, de létrejött a sok vizsgáldóság és elméletűs után a chemia, a vegytan.

Jellemzi a középkor népeit s szomoró világlátásba helyezi az akkori balga értelmet azon körülmény, hogy a természet titkos erőinek némi ismeretével bíró s azt valamely mű előhozására fordított képes világosabb főt azonnali ezermesternek, örökös cimborájának, rossz lelkek szövetségének kiáltottak ki. Az ilyen kézen lehetett arra, hogy a máglya tűzén fog megperzselteni. E szomorú sora jutott Virgili, salzburgi püspöknek, ki azon hitét, hogy ellenlábainak (antipodák) vannak, a metzi püspök által máglyán égettette meg. Besciai Arnold nemcsak pártütési bűncéért, de még inkább azért, mert mint ezermester volt ismeretes, IV. Hadrian pápa által 1155-ben megégetésére ítéltetett s hamvai a Tiberisbe szórattak.

Szerencsésebb volt, a mennyiben a máglya tűzét elkerülhette, Paracelsus, teljes nevén: Philippus Aureolus Theophrastus Paracelsus, vagy Hohenheimi Bombastus (1493-ban), ki nagy utazásai s kitartó szorgalma által nagy orvosi hírnévre tett szert, de a kinek legfőbb igyekezete ama titkos bűvészer feltalálása volt. Ez okon az orvosi tudományok és a vegytan alapjainak megvetésére nagy mérvű befolyással volt.

A középkorban virágzott scholastica vagy iskolai bölcsezet, melynek feladata a hittudomány és bölcsezet azonosítása volt, vett ugyan vizsgáldóságainak tárgyai közé némi természettan körébe tartozó dolgokat is, hanem ezek a szérszalagosító tudósok kezéi között a mai kor előtt érthetetlen és képtelen meghatározásokban nyilvánultak. Pl. az a suly valamely mozgató kvalitás, mely hidegből, sűrűsüggéb s tömegből származik, melyek által a testek elemei lefelé huzatnak. A folyós testek saját helyeiken (pl. a víz víz fölött, vagy a víz vízben) nem sulyos. A víz fölöttel megy a szivattyuban, mert a természet irtózik az ürességtől stb.

Keletkeztek azonban a középkor folyamán is egyes találmányok, melyek az ipar, kereskedelem és tudomány mezején nagyfontosságú következményeket hoztak létre. Roger Bákóról (szül. 1214. Angliában), ki széles ismeretei miatt kortársai által „doctor mirabilis” névvel tiszteltetett meg, mondják, hogy a lóport már felfedezte volna. E mellett az 5 találmánya a nagytű-űveg. A középkor folyamán ismerkedett meg Európa a delejtűvel. A delejtű kínai találmány és 1260-ban Velencei Marco Polo által hozatott Európába. Nagyobb elterjedést Amalfi Gioja Flavio által nyert. Ennek köszönhető a világ Amerika és Ausztrália felfedezését, mint a mely nélkül a sik tengerre kiszállni s a partokat messze hagyni nagyon káros és senki által nem merészt dolog volt.

Zajzon Farkas.

(Folytatás következik.)

Sepsi-Szentgyörgy, 1877. jan. 5.

Tisztelt szerkesztő ur!

A „Nemere” idei I. számában a „vegyes” rovatban az iratik: „hogy újév első napján a szék tisztikara, városi tanács s több testület nálam tiszteltgett”.

Azon tisztelnél fogva, melylyel én a megyei tisztikar s városi tanács irányában minden időben viseltetem s ma is viseltem, kételességemnek ismerem kijelenteni, hogy nálam sem testületi, sem magán tisztelgés nem törté, hanem igit részeseim azon nem várt kitüntetésben, hogy a megyei tisztikarnak és városi tanácsnak csaknem minden tagja, ugyszintén a városi polgárok közül is számosan, még pedig többnyire személyes megjelenésükkel az általam előzőleg tett újévi üdvözlőket viszonzozták vagy abban megelégedtek.

Meg nem engedhetem, hogy polgártársaim — legjobbb meggyőződésem szerint — irányomban táplált baráti érzelem és rokonszenvből folyt jókívánságaikat, engemet meg nem illető tisztelgések közé soroztassanak.

A fenn érintett téves közléseim helyrehozatásul kérem e soraimnak becses lapjában helyet adni, s fogadják tisztelgetemet.

Künte József.

Dálnok, 1877. január 3.

Motto: Én adtam tiszta szivemből, nagy jókedvvel.

Nagyszerű újévi ajándékkal lepté meg Dálnok

ev. ref. egyházközsége templomának szeszékét tek. Gál Zsigmondné, Forró Berta arszonny.

A nemes szívt, buggó, vallásos nő áldott kezeivel készítet és „tisza szívt, nagy jókedvvel adott” ajándék értékes és csinos szeszéktakaró. Fekete finom posztóba hárásból mügönddal és müvészeleg mintegy beültetett virágtűzér egyes virágai vagy az egész compositio méltán ragadják meg a néző figyelmét és ritkítják a női kéz munkáját. A koszoru felett ezen egyszerű jelzés van: „F. B. 1877.” A takaró értéke alsó számbanban 60—65 frt. o. é.

Fogadják a mélyen tisztelt nő kegyes ajándékaért hálás köszönetet. Tartsa meg az ég becses életét s nemes lelkének adjanak jutalmat a szentkönyv ezen szavai is: „A jókedvtü adakozót szereti az Ur.”

Borbát Pál, ref. pap.

Dálnok, 1876. dec. 29.

Mükedvelő társulatunk f. hó 27-én, harmadik ünnepen este kezdete meg színi előadásait; előadta a „Csaldósokat” Kisfaludy-tól. Örömmel, elismeréssel, sőt dicsőrelettel jegyzem meg, hogy a részleteiben, mint általában sikerült előadásban meglátszott a szorgalmas készülés és ügyes tanulmányozás. A községből és vidékről szép számmal összegyűlt közönség azon este igazán élvezte. Tán szerénytelenség lenne, hogy a társaság egyes tagjainak játékát kiemeljem; azonban a méltányosság megkíván annyit, hogy a közreműködőket az olvasó közönségnek bemutatassam: Szilágyi Károlin, Szilágyi Anna, Barthos Emma, Barthos Erzsébet kisasszonyok; Gál Mihály és Veres Balázs községi birtokos urak; Kerestély Dávid, Darkó Mihály, Nagy Béla, Barta Gyula tanító urak és Borbát Gerő községi tanuló.

A csinos és mügönddal kiállított színpad felállítás körül sok fáradsáért legnagyobb elismerés, köszönet Nagy Béla tanító ur illeti, ki egyszerűsüind a rendező szerepet is nagy jártassággal végezte. Az előadást táncvigalom követte. Kedves ifjuságunk reggeli 5 óra utánig csinosan és legszebb rendben táncolt. Ugy hallottam, hogy a bevétel 36 frt volt; miből a tiszta jövedelem iskolai könyvtárra fordítottik. Helyesen! Az iskolai könyvtárak kinöhetik magukat ifjusági és népkönyvtárrá. — Adja isten!

Nézőhelyi.

Hálanyilatkozat.

Fájdalommal vetjük tudomásul dr. Kraus Henriknek Barórhóli való eltávozását; s a „Nemere” 103-dik számában hozzákn intézett bucsújára nem tehetjük, hogy a nyilvánosság terén hálánkat s kiérdemelt köszönetünket ne fejezzük ki azon tapasztalt, s családunk, legkivált betegünkkel érozott szives bánás modért, hűsége gyógykezelésért, melyet dr. Kraus Henrik tanusított. — Valja ne kellett volna tőlünk távoznia. Midőn mi is baráti bucsút veszünk tőle, kívánjuk, hogy a gondviselés vezérleje nehéz és küzdelemmel öszekötött pályáján, s egyszerűsüind a kézi-vásárhelyi n. érdemű közönség, s különösen családok figyelmét felhívjuk dr. Kraus Henrik oly tehetségeire, mely meggyőződéssel mondjuk — azon pályán nagy érdemekre van hivatva.

Kérjük viszont ötet, minként is megtartani szives barátságában és emlékeben.

Baróth, dec. 30. 1876

Bedő József,

tanár.

Ferenci Lajos,

tanító.

Török Áron.

Nagy Károly,

collector Köpecsen.

Legujabb.

Bukarest.

Jan. 2. A törvényhozó testület mindkét háza ép most tart zárt ülést, melyben a török kormánytól jött rendkívüli sürgönyök tárgyaltnak. Tegnap a fejedelem egy orosz tábornokkal minden kaszányát megsemmélt.

A kamarák permanensnek nyilvánítják üléseiket, a képviselők szakadatlan együtt lesnek.

Városunkban roppant izgatottság uralkodik s a pénzváltásig folyton növekszik.

Budapest, jan. 3.

A porta többször említett ellenjavaslataiban ignorálja az európai rendőrséget és a nemzetközi felügyelő bizottságot, valamint semmiféle garanciákat nem fogad el. Erre egy nem formalis ülésben Ignatiew, Werther, Z. chy, Chaudordy kijelenték, hogy a portával nem alkuszunk, sőt ha a porta még tovább is vonakodik, a konferenciát áteszik Athénbe s a nagy követek elhagyják Konstantinápolyt.

A fennbbi híreket a „Reuter-bureau” hozza, de maga is hozzá teszi, hogy tartózkodással közli. Másfelől azon hir jó, hogy a porta hajlandó a keresztény kormányzókat elfogadni.

Salisburynek a krétiak átadták követeléstket, Salisbury válaszában azt mondta, hogy megfontolja ezen követeléseket és ha keil támogatja.

A román kormányt interpellálták a kamarában, hogy a török alkotmányban Romániára is kiterjesztetik az investitőről szóló jog? kérjen eziránt kategorikus választ a kormány. Viszály várható a törökök és románok közt.

Ignatiew kijelenté, hogy azon esetre ha a porta el nem fogadják a konferencia javaslatát, afftegyerszünetet sem hosszabbítja meg, mert az feltétlesen volt ajánlv.

VEGYES.

— Újév első napján megyénk főispánját mélt. Szentiványi Gyula urat megyénk tisztikara távirattal üdvözölte s fejezte ki jó kívánatait.

— Az „Eöfvös-együt” f. hó 7-én d. e. 10 órakor a szokott helyen ülést tart. Tárgyai lesznek: 1.) Tarcalli Endre tervezete javaslata a sepi-szentgyörgyi „Fröbel-kert” tárgyában; 2.) Huszka Gizella felolvasása a következő címen: A növevélés társadalmi szükségessége. Mennyiben lehet e kérdéssél befolyása az iskolának a családra. 3.) Müller Emiliának erre iri bírálat. 4.) Folyó ügyek. 5.) Indítványok. A nevelésügyi baráitai ezen gyűlésre tisztelettel meghívja

Sepsi-Szentgyörgy, 1877. jan. 5-én.

— Mükedvelő előadás. A helybeli mükedvelő társulat vasárnap január 7-én „Liliumfi” című népszínművet adja elő. Mükedvelő társulatunk több élvezetes estét szerzett közönségünknek s reméljük ez előadás is igen sikerült fog lenni. Ohajtottuk, hogy miveltebb nőink o társulat előadásiban szerepeljenek, hogy a női tagokban mutatkozó hiány kipótolva legyen. Reméljük, ismervé nőink közérdek iránti meleg érdeklődését, e hiányon is idővel segítve leend.

— A háromszéki takarékpénztár 1876 ik év december havi forgalma:

Bevétel: Kézpénz áthozatal m. hóról 4602 frt 66 kr. 1.) Betétekből 9652 frt 72 kr. 2.) Visszafezetett áll- tókból 10,900 frt. 3.) Kamatból 390 frt 11 kr. 4.) Il- letékből 195 frt 46 kr. Összesen 25,740 frt 95 kr.

Kiadás: 1.) Betétek visszafizetésére 4031 frt 73 kr. 2.) Folyó kamatokra 26 frt 50 kr. 3.) Leszá- mitolt váltóokra 14,890 frt. 4.) Leszámitolt előlegekre 100 frt. 5.) Kezelési költségekre 45 frt 89 kr. 6.) Tiszti fizetésekre 75 frt. 7.) Alapítási költségekre 128 frt 32 kr. 8.) 3% állam s előlegek belyeg illeteke 84 kr. 9.) Butor s felszerelésekre 12 frt 80 kr. Kézpénz maradvány 6429 frt 78 kr. Összesen 25,740 frt 95 kr.

Nagy Gergely, könyvvezető.

— Kossuth Lajos nagy hazánkfiahoz kérdéssel fordult a pesti egyetemi ifjuság: vajjon helyesli-e azon eljárást, melyet a keleti kérdésben a törökök melletti tüntetéssel tettek. A most is örökifju, s tüzzel lelkesülő és lelkesítő ősz honfi a sziv melegebb hangján írta, hogy az orosz törököknek a szétszórtva élő szlávok, különösen pedig maga az orosz birodalom érdekében már az ötvenes években dult orosz-török háborúval kezdődött, melyet most legalkalmasabbnak talál az orosz alattomosan keresztülhajtani. Az ifjuságnak joga volt nyilatkozni érzelmei felel. „Boldog isten, már hogy ne volna! így ir a nagy honfi, hiszen önök nem gyermekek uraim! a közélet küszöbén áll- lanak. Egyetemi polgárok önök a haza polgárai. Egy kézföldurat alatt odáig mehet a valóság, hogy önök tantermeinek ajtai bezáratatnának, miszerint önök izmos karjaikkal a hazát védjék s a haza érdekeiért ifjontan férfias sziveiknek vért öntsek. . . Ki érez- zen melegen a hazáért, ha még önök s kortársaik sem éreznék?” Ezután elmondja, hogy nem esuda az, ha a magyarok az orosz nyomás ellen, a török mel- lett föltevessen rokonszenveket, a nélkül, hogy a török alattvalók szabadság érdekeit figyelmen és méltatásón kívül hagyják. Nem takarja el azt sem, hogy hibás incidens lehetett a szultánhoz iri távirat, melyet magán testületek nincsenek hivatta tonni, sőt a kife- jezésekben is lehetett téves, például, hol a törökök a civilizáltlót öreinek vagy bajnokainak neveztettek. Valóban gyönyörű sziv irhat csak ily gyönyörű nyel- vezettel.

— Az újévi tisztelgések alkalmával Gorove va- zette fel a szabadelvü pártot a műszterelnökhöz. Itt mondott beszédelvü Go ove hangszolyozta, a monar- chia két felüek öszertartozandóságát, követelte, hogy hánák életförfarásai ne zárrassanak el, hogy a nemzet- nek, mely minden áldozatra kész, ereje legyen érde- keinek megvédelmezésére.

Tisza Kálmán válaszában reményét fejezte ki, hogy léteistlmi fog a béke és a keleti kérdés hazánk érdekeinek megóvásával egy vagy más alakban, de meg fog oldatni. A nemzet vagyonát és nevét csak akkor szabad igénybe venni, ha a nemzet érdekei más módon meg nem óvhatók, de nem szabad azt tennünk türelmetlenségüggel vagy netalan, meglehet, méltó fel- háborodásból. Reménye van, hogy a Lajtántuliakkal is nem sokára helyre áll a béke és a kiegyezés sorsa rövid időn eddől.

— Bolondéria. Ns. Háromszéki megye a lispánja N. N. urhoz — áldozatos panaszos: Feladásos, kinyomozás; legnagyobb több nemü, crimi- nalitást, több nevü nagyobb foku, kisebb rangu, s hal- lalt maga után vonó, hallatlan kriminalitást; több nemü szinben. benn tisztán fel mutatott nagy sérelmes ügye benn irt N. n. birtokos B. S-nak nagy által; mint országos ügyvéd által.

E külümö egy megyénk alispánjához intézett panasznak. Ha a külümö ilyen, milyen lehet még a beltartalom?

— A brassói magyar dalárda 1877-ik évi január 6-án tartja a „Nr. 14” nagy természetben T. Frank Lipót ur karnagyja javára több mükedvelő közremökődése mel- lett ez évi I-ső rendkívüli táncal egybekötött dalsel- telyét.

— Bálkrönika. A kilyéni községi iskola pénz- tára gyarapítására. Január 13-án az ily e falyi ifju- sági önképzőkör január 20-án könyvtára gyarapítására zártkörü táncvigalmat rendez.

— Hatszoros gyilkosság. Vasmegeyben Rozner nevü földmives anyját, két testvérét, s testvéreinek gyermekeit örsökség miatt egyszerre megölte. Gyilkos kötel általi halálra ítéltetett.